● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

OB 100-LETNICI ROJSTVA JOSIPA MURNA

Dvaindvajset življenjskih pomladi pesnika Josipa Murna-Aleksandrova ni bilo domala nič pomladnih: prva detinjska leta nezakonskega otroka v Zadobrovi in drugje pri rednikih, šolanje socialnega zapostavljenca v Ljubljani in na Dunaju ter pobeg v mračno sobo — zaboj v 2. nadstropju cukrarne, kratki trenutki sreče v naravi — tudi na Kodeljevem, v Štepanji vasi, na Fužinah — in: konec, sredi sanj o lepoti in hrepenenja po sreči.

Disonance časa, hitre spremembe razpoloženja vse do pesimizma, pa preprostost in občutnost tragične osebnosti so botrovale tudi Murnovim socialnim pesmim. Redke so, a toliko značilnejše zanj. Naj v njegov spomin obudimo pesem

VERZI

Če tepe te usoda, skloni tilnik više!
Ne beži ko deseti brat iz rojstne hiše,
obup, brezdelica in mrak s teboj —
a sam najhujši si sovražnik svoj.
Trpi le, kdor se sam uslužno klanja,
volka od staje pa pastir si naj odganja!
In brez moči je, kdor ob prošlosti živi,
nikdar ne oni, ki kljubuje in stoji.
Res, ljubil molk bi in življenje mirno
in ljubil bi naravo in planoto širno —
no, drag mi tudi je obup in boj,
vihar in blisk in tema nad menoj!

Vesti iz kulture

V petek, 19. januarja je imela v okviru kulturne akcije za KS Kodeljevo in v organizaciji glasbene šole Moste-Polje koncertni nastop Maja Faganel, sicer glasbena pedagoginja na naši glasbeni šoli. Pred domala polno dvorano glasbene šole je izvajala dela domačih in tujih avtorjev, in sicer J. S. Bacha Ario variato, Sergeja Prokofjeva Sonato št. 5, Janeza Matičiča Utripe, Clauda Debussyja V luninem svitu ter L. W. Beethovna Sonato op. 110.

Mlado koncertantko je publika za pester in težak program nagradila z bogatim aplavzom.

V nedeljo, 4. februarja so v Senožetih pripravili prvo letošnjo gledališko premiero. V nabito polni dvorani gasilskega doma so člani KUD — Anton Mehle Senožeti izvedli dramatizirano povest Vladimirja Levstika Gadje gnezdo v dramatizaciji Herberta Grüna Kastelka.

Režijsko je predstavo pripravila Cilka Pavšič, za luči in glasbo je poskrbela Fani Sopotnik, šepetalka je bila Jožica Bakovnik. Predstava je naletela na izreden odmev. Čestitamo!

V kratkem se obeta nekaj ponovitev širom po občini in zunaj nje, prva v Moravčah.

V počastitev slovenskega kulturnega praznika so šole in društva v KS pripravile vrsto uspelih proslav.

M. ŠTIMEC

Za 8. februar smo bili v Operi

Tudi dijaki VI. gimnazije Moste smo počastili slovenski kulturni praznik. Na predvečer smo v operi poslušali Verdijevega Otella. Opera je skladatelj napisal po istoimenski Shakespearovi tragediji. Odlično petje solistov in zbora je obogatil s svojim nastopom v naslovni vlogi prvak zagrebške opere Stojan Stojanov.

M. P.

»Sreča na vrvici« v Bombayu

V okviru mednarodnega kulturnega sodelovanja sta bila za jugoslovanska predstavnika izbrana dva filma. Za festival otroškega filma v Bombayu SREČA NA VRVICI v režiji Janeta Kavčiča kot edini tovrsten jugoslovanski film v zadnjih dveh letih, za festival celovečernega filma v New Delhiju pa film Franceta Štiglica PRAZNOVANJE POMLADI.

Oba filma sta predvidena za sodelovanje na festivalih leta 1979 v Latinski Ameriki in Evropi.

INFORMACIJE VIBA FILM

● DVAJSET LET NAŠEGA GLASILA

Ciril Fain, naš prvi občan s prve strani

Po reorganizaciji ministrstev in glavnih direkcij v Sloveniji 1. 1951 sem prevzel vodstvo Saturnusa. Z delavskim svetom in upravnim odborom smo imeli takrat številne seje, pogosto pa smo sklicevali tudi ves kolektiv, da bi ga seznanili s stanjem proizvodnje v podjetju in z njegovim razvojem. Na oglasnih deskah smo objavljali razne podatke, ki so zanimali delavce, in jih seznanjali s problemi tovarne. Že takrat smo ugotavljali, kako koristen bi bil tovarniški list.

Leta 1956 sem bil izvoljen za predsednika občinskega ljudskega odbora (OLO) Moste. Občinska uprava je bila takrat šele v dobrem nastajanju in nerazvita. Občinski odborniki so na zborih volivcev, ki so bili zelo dobro obiskani, tolmačili ljudem vse o delu OLO in jih seznanjali z nadaljnjim razvojem občine. Odborniki so nato na sejah občinske skupščine, na katere smo redno vabili tudi novinarje, poročali o tem svojem delu.

Zaradi boljše informiranosti občanov se je občinski odbor SZDL leta 1957 odločil za izdajanje samostojnega glasila. Najprej je bila to revija Moščanska kronika, leta 1960 pa že mesečnik Moščanska skupnost — sedaj Naša skupnost. To je naletelo na zelo ugoden odmev pri občanih in ljudje so vedno raje tudi sodelovali. Sicer pa smo takrat imeli le to željo, da bi občane čimbolje seznanili z dogajanji v občini. Bile pa so tudi težave, predvsem zaradi pomanjkanja denarja in zaradi številnih reorganizacij občinskih družbenih in političnih organizacij, v katerih so takrat delovali največ amaterji.

Sedanja Naša skupnost je nedvomno pestrejša in ustreza gospodarskemu in družbenemu razvoju v občini. Pri občanih je zelo priljubljena. Zaželjeno pa bi bilo, da bi po možnosti v vsaki številki obravnavali gospodarsko stanje vsaj ene naše gospodarske organizacije, ker bi tako vsi občani spoznali dejansko vrednost vsake in vseh.

Zbori občanov so nekoliko zastarel način obveščanja in sodelovanja občanov. Zato so večkrat slabo obiskani. Naša skupnost naj bi s polemičnimi članki o raznih problemih spodbujala občane k sodelovanju. Taka bo postala tudi dober vzornik glasilom naših delovnih organizacij.

MOŠČANSKA SKUPNOST

SKLEPI SOCIALISTIČNE ZVEZE SO NAM VODILO

Prva številka našega glasila (Foto D. Jež)

V SPOMIN

Izgubili smo aktivista, človeka

Dne 18. januarja je po kratki bolezni umrl 71-letni Anton Bau, medvojni aktivist, dolgoletni predsednik KO ZB Nove Jarše in aktivist v drugih družbenopolitičnih organizacijah. Z njegovo prerano smrtjo smo Jaršani izgubili delovnega aktivista, človeka in prijatelja vseh, ki so ga poznali in delali z njim.

V NOB se je vključil kot organizirani aktivist OF že aprila 1941. V bivši njegovi hiši na Šmartinski cesti je bil že 28. aprila 1941 ustanovljen prvi odbor OF kvarta XI, Nove Jarše. V isti hiši je leta 1942 delovala ilegalna tiskarna OF. Tedaj je bil tovariš Tone sekretar OF in član KPJ. A že istega leta 1942 je bil izdan, zaprt ter mučen, potem pa je bil v zaporih v Gastelfranco in Voltefi. Po vrnitvi iz zapora — konec januarja 1944 se je tovariš Tone takoj ponovno vključil v ilegalno delo, in to kljub opozorilu, da ga nameravajo belogardisti ustreliti. Tik pred osvoboditvijo je res le malo manjkalo, da ni bil ubit med talci na Turjaku.

Vsa povojna kronika Novih Jarš je tesno povezana z njegovim imenom. Aktivno je deloval prav povsod. Celih 18 let je bil neprekinjeno predsednik KO ZB, ki je bila pod njegovim vodstvom priznana kot najaktivnejša družbenopolitična organizacija. Bil je član sekretariata OO ZK in raznih drugih odborov v naši KS. Zadnji dve leti — prav do svoje smrti je bil tudi aktiven predsednik komisije za tradicije NOB in spominska obeležja NOV v naši KS. Predvsem po njegovi zaslugi stojijo v Jovih Jaršah lep ter redno vzdrževan spominski gaj NOB, spomenik padlim med NOB in druga spominska obeležja.

Težko bi prešteli številne bolnike in ostarele borce, ki jih je obiskoval sam ali skupaj s tovariši.

Nove Jarše bodo odslej kakor prazne, saj po njih ne bo več videti tovariša Toneta na kolesu ali motorju, s katerima je prevozil nešteto kilometrov zaradi organizacije pogrebov borcev, raznih proslav ZB, vzdrževanja spominskih obeležij NOB ali raznašanja obvestil in vabil članom ZB.

Tovariš Tone je bil na vsakem koraku do zadnjih dni res komunist in človek s polno delovno energijo in optimizmom, vedno pripravljen vakomur pomagati, vedno dober in dobrosrčen. Zato je imel same prijatelje.

Za svoje velike zasluge med NOB in po vojni je dobil veliko odlikovanj, priznanj, diplom in pohval.

Težko bo v organizaciji ZB zapolniti praznino, ki je nastala z njegovo smrtjo. Toda izpolniti moramo njegovo naročilo, ki ga je večkrat ponovil: »Če drevo odmre, moramo na njegovo mesto posaditi novega.« Storili bomo to, morali bomo to storiti, toda namesto enega odmrlega plodnega drevesa bo treba posaditi dva ali celo tri, če bomo hoteli, da se bo njegovo delo nadaljevalo enako uspešno. To je krepka resnica, ki se je zavedamo vsi njegovi sodelavci v organizaciji ZB. Kajti malo je borcev in aktivistov, ki bi imeli toliko izkušenj v dolgih plodnih letih delovanja, toliko dobrote, toliko volje, energije in optimizma, idealizma in človečnosti, kot je vse to imel Tone Bau! Zato slava njegovemu spominu!

STANE ČOŽ

Slovo od Draga Avšiča

Delavske, rdeče Moste so zopet osiromašene za enega prvih in zvestih članov naprednega gibanja. Umrl je naš tovariš Drago!

Zelo zgodaj si okusil trd in grenak kruh, ki so ga delavcem rezali bogataši. Boj za obstanek te je vključil v vrste naprednih borcev. Kot mlad, brezposelen fant si se udeležil velike železniške stavke ter znamenitega pohoda železničarjev 15. aprila 1920 na Zaloški cesti in tako dokazal svojo pripadnost delavskemu razredu, ki se mu nisi nikoli izneveril.

Med vojnama si bil aktivni član delavskih prosvetnih društev Sloga in Zarja. V njih si se izobraževal in dvigal svojo delavsko zavest, kar si dokazal pozneje v narodnoosvobodilnem boju. Skušal si tudi lajšati težak socialni položaj delavcev in zaposlil si se v Rdečem konzumu, ki je revnim delavskim družinam nudil najosnovnejša živila poceni, brez vsakega zaslužka. Iz Šiške te je pot vodila v Litijo, kjer si delal za iste cilje in smotre. Višek svoje aktivnosti pa si dosegel, ko si se zaposlil v Rdečem konzumu na Viču. Kot Moste, je bil tudi Vič revno delavsko predmestje z organiziranim gibanjem za delavske pravice.

Zavestno pripravljenega te je doletega okupacija. Vključil si se v delovanje OF in postal njen aktivist. Težišče tvojega aktivnega delovanja je bilo sprva na Viču, kjer si v kvartnem odboru opravljal zahtevne naloge intendanta. Na ponarejene civilske karte si prevzemal hrano ter jo po zvezah pošiljal partizanom in ilegalcem. Neposredno si sodeloval z narodno herojko Malči Beličevo, s katero si bil stanovski tovariš. Vajino sodelovanje je trajalo do njene tragične smrti, ko so jo zverinsko mučili in ubili v zaporu, ne da bi kogarkoli izdala. Svoje delo si nadaljeval na Viču in v Vodmatu. Junija leta 1944 si bil izdan. Tvoja takratna sodelavka ni prenesla mučenja, aretirali so te in zaprli v samico. Na neštetih zaslišanjih in mučenjih niso fašisti ničesar zvedeli od tebe. Zato so te premestili v zapore prisilne delavnice, kjer si čakal na odhod v koncentracijsko taborišče. Avgusta 1. 1944 so te odpeljali v Dachau, od tam pa v uničevalno taborišče Allach. Zaradi nečloveških razmer in ravnanj ter zaradi težkega dela pri kopanju jarkov si hudo zbolel. Klenega borca za delavske pravice pa niso strli niti okupatorji niti kruto taboriščno življenje. Vrnil si se v svobodno domovino. Komaj si se nekoliko opomogel, že smo te videvali delati povsod. Zaposlil pa

si se kot upravnik v trgovskem podjetju Naproza in s svojim strokovnim in zavestnim delom dvignil to podjetje na visoko raven ter ustanovil številne podružnice.

Vključil si se tudi v družbenopolitično delo v Mostah ter aktivno deloval povsod, kjer si bil potreben. Bil si tudi večletni tajnik naše KO ZB.

Za svoje delo si dobival ustna in pisna priznanja. Tudi odlikovan si bil z medaljo zaslug za narod ter prejel priznanje OF.

Poslavljamo se od tebe, tovariš Drago, tvoji tovariši, vsi, ki smo te imeli radi in smo te spoštovali kot poštenega in zavednega človeka.

Naj Ti bo lahka lepa slovenska zemlja!

V imenu naše organizacije pa izražamo Tvojim dragim naše globoko sožalje.

KRAJEVNA ORGANIZACIJA ZB NOV MOSTE

ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO

NAŠA SKUPNA SKRB

Vsakdo izmed nas je tako ali drugače povezan z zdravstvenim varstvom — kot pacient oziroma uporabnik ali kot delavec v zdravstvu. To nujno povezanost moramo imeti za našo skupno skrb, kajti skupaj moramo reševati probleme, ki nastopajo v zdravstvu. Teh ni malo in tudi edini nismo, ki ne bi imeli problematike tako živo prisotne, da je ne bi bilo treba reševati skupaj.

Sedaj je v osnovnem zdravstvu glavna teža dejavnosti na relaciji zdravstveni dom in občina oziroma občinske SIS za zdravstvo. Koliko bomo naredili, koliko bomo nudili in koliko bodo pacienti dobili medicinskih uslug, je odvisno le od tega, kako se bodo razvijali dogovori znotraj občinskih meja. Nobena družba ni tako močna, da bi lahko nudila vse, kar se na področju medicine da narediti, in to v neomejenih količinah. Ko poslušamo paciente, da je npr. čakalna doba za zobnega zdravnika na Švedskem leto dni in da so te storitve večkrat zelo nekvalitetne, potem se nam nehote porodi misel, da mi v okvirih naših zmožnosti veliko nudimo; in želimo nuditi še več, saj je to naš glavni smoter. Vendar se ustavi pri računski obdelavi in preračunavanju v denar.

Da zdravstveni delavci do te problematike nismo neprizadeti, pove že podatek, da so naše storitve 4 do 5-krat cenejše kot v Evropi (ob dejstvih, da pa je npr. kv. m stanovanjske površine ali prevoz tovora s tovornjaki najdražji v Evropi itd.). Vendar to ne sme biti edini način za povečanje programa oziroma število storitev. Najti moramo take oblike, ki bodo omogočale še povečevati dejavnosti oziroma omogočiti vsakomur dostop do naših storitev.

Ko se o vsem tem pogovarjamo na prej omenjenih relacijah, oziroma ko se bomo o tem pogovarjali celo po krajevnih skupnostih, bo vedno manj godrnjanja, saj so včasih situacije, ko godrnjamo vsi, odločitve pa so lahko imaginarne, neodvisne od nas vseh.

Prav sedaj se pogovarjamo o sporazumu za svobodno menjavo dela za leto 1979. To je prvič, da to delamo na začetku leta. To so torej začetki in morda ne bo kar takoj vse steklo po najboljših tirih, vendar — možnost je dana, da to delo opravimo tako dobro, da bo v prid zdravju in ne samo pravnim predpisom.

Ne smemo pozabiti tudi na neposredno menjavo dela, kajti tu so dane možnosti, da skupaj povečamo naše delo in da zagotovimo varstvo še v dodatnih programih.

Prijetno je delati, ko vidiš uspeh, da npr. zaradi zobobola ni potrebna bolniška. Tak način dela je že dodobra utečen v mladinskem zdravstvu, pri odraslih pa je včasih čutiti neko stihijo: pacient pride v zdravstveni dom takrat, ko je bolan, oziroma potreben neke storitve. Ali ni manj boleče priti k zobnemu zdravniku šele z načetim zobom ali celo brez zobobola, kot ves zatekel in potreben samo klešč?

IGNAC GROZNIK